

СЛОВО ЛОБОДА В ОНОМАСТИЧНОМУ ТА АПЕЛЯТИВНОМУ АСПЕКТАХ

У статті висвітлюється смислове навантаження слова *лобода* в українському загальнонародному мовленні як звичайного бур'яну, шкідливого в посівах злакових культур та для здоров'я людей у період його цвітіння, а також як споживної рослинності для трав'яних і рятівного людського харчу в часи голодоморів на Україні. З'ясовується антропонімна організація на основі цього слова та художні засоби використання його в народній творчості, художній літературі, публіцистиці. Особлива увага привертається до появи негативного образу *Володьки Лободи* в романі *Олеся Гончара «Собор»* і тих реальних носіїв прізвищних назв, що ввійшли в історію України як визначні особистості військової справи, науки, мистецтва, спорту.

Ключові слова: *лобода, страви з лободи, антропоніми, голодомор, словотвір, художній образ.*

Popovsky A. M. The Word Loboda (Orach) in the Onomastic and Appellate Aspects. *Every word in any language in the process of long historical development of society undergoes certain changes in the word-building structure, acquiring peculiar semantic meanings in the context of multi-genre works. In this regard, the word loboda is of great scientific interest, as it has become particularly popular in folklore records, business language, fiction, as well as in the mass media of the XX-XXI centuries. Unfortunately, it has never been the subject of a special scientific research, which determined the purpose of its processing on the basis of bright illustrative material, fixed in the memorials of the past and present day. Such an approach to the study of linguistic units will help to identify the evolutionary factors that influenced their active functioning and the formation of the national language and literary norms of the Ukrainian language. Equally important in such studios is also the educational element of artistic word in the spiritual enrichment of the younger generation world perception.*

The article analyzes the semantics of the word loboda in Ukrainian popular speech as a common weed, harmful in cereal crops and for the health of people during its flowering, as well as as a consuming vegetation for herbivorous and life-saving human food during the Holodomor in Ukraine. The author determines the anthroponymic organization based on this word and artistic means of using it in folk art, fiction, and journalism. Particular attention is drawn to the appearance of a negative image of Volodka Loboda and those real bearers of last names, who entered the historical milestones of Ukraine as prominent personalities of military affairs, science, art, sports, and are an instructive example for subsequent generations.

Key words: *loboda, loboda dishes, anthroponomies, holodomor, word formation, artistic image.*

Вступ

У багатому розмаїтті назв рослинного світу приховано цікаві історії, легенди, які витворило людство відтоді, коли почало вивчати корисні властивості різнотрав'я в усіх сферах свого матеріального й духовного життя. Серед цього зеленого самосію для українців своєрідне значення має слово *лобода*, що активно функціонує не лише в галузевій метамові як фітонім, а й у художньому та медійному дискурсах як антропонім.

Методи та методики дослідження

Лінгвістичне дослідження лексеми *лобода* передбачає її комплексний аналіз, зокрема етимологічний (з'ясування походження слова), компонентний (вивчення семантичної структури означеного слова для виявлення його смислових складників), словотвірний (виявлення основних засобів творення похідних від слова *лобода* українських антропонімів), стилістичний і прагматичний для розуміння особливостей функціонування слова в художньому й медійному контекстах.

Результати та дискусії

У словнику СУМ слово *лобода* витлумачується так:

Лобода. Найпоширеніший бур'ян, що засмічує посівні та городні культури; листя з деяких видів цієї рослини вживають у їжу, як шпинат, салат тощо. *Хома журився, що лобода й кукіль у просі зародився; Лобода біла росте не тільки на полі, але й на городах, левадах по канавах тощо* (СУМ, 1974: 536).

Дослідник української ботанічної номенклатури І. В. Сабадаш, фіксуючи діалектну назву *вонюча лобода*, стверджує, що «чимала кількість демінутивів має те саме значення, що й назви, від яких вони утворені, напр.: *лобідка* «лутига» (від лобода), і з'ясовує походження з праїндоевропейської мовної спільності: *elbeda* → *olboda* – «лутига» → лобода (Сабадаш, 1996: 9-10, 148, 155).

Проте цей бур'ян, як стверджують фахівці медицини, у певну пору свого розвитку завдає шкоди здоров'ю тим, хто страждає від алергії:

Не менш небезпечним є пилок представників родини лободових: лутиги, лободи, а на півдні України — кураю. Пилок цих рослин починає з'являтися в повіті в кінці липня, досягає свого максимуму у другій половині серпня.

Влітку частіше шкودять здоров'ю пилок різних видів злаків, соняшника, лободи, полину; восени, як і влітку, не дають спокою пилкові зерна амброзії, полину, лободи (Савицький, 1998: 6).

У народних піснях ця рослина оспівується як складовий суржиковий компонент злакових посівів:

*Над нашою слободою
Росло жито з лободою,
Там дівчина жито жала,
Козаченька виглядала* (Укр. нар. пісні, 1978: 214)

і як корисна трава для благородних птахів:

*Пасла дівка лебеді
На зеленій лободі.
Ой доле, доле, моя доле
На зеленій лободі.
Вже лебеді да попалися,
Вже невісточка да й наплакалася* (Укр. нар. пісні, 1978: 145),

а чумакам — гарна паша для волів:

*— Отамане, батьку наш,
Порадь же ти тепер нас:
Ой що будем робити,*

*Чим воликів кормити?
– А ще, хлопці, не біда,
Єсть у полі лобода,
Косить хлопці лободу,
Забуйте цю біду* (Укр. нар. пісні, 1978: 223).

У пісенних алегоріях жартівливого плану вона є складовим компонентом поживної страви:

*Ой у Конопі на валу
Да варила орлиця лободу,
Да й послала припутня по воду:
– Иди, іди, припутне, не барись
На чужій орлиці не дивись!
Ой як пішов припутень, забаривсь,
На чужій орлиці задививсь.
Нема ні припутня, ні води,
Кипить лобідонька без води* (Укр. нар. пісні, 1978: 293).

Проте вона використовується і як «будівельний матеріал» у вельми популярній пісні «Ой, дівчино, шумить гай»:

*Збудуй хату з лободи,
До чужої не веди.
Чужа хата такая
Як свекруха лихая* (Зб. укр. нар. пісень, 1988: 67).

та «Добрий вечір, дівчино...»:

*Добрий вечір, дівчино, куди йдеш,
Скажи мені правдоньку, де живеш?
– Моя хата, серденько, край води
З високого дерева, з лободи* (Укр. нар. пісні, 1978: 250).

чи для відтворення емоційного стану закоханих на фоні колоритного пейзажу в жартівливих та танцювальних піснях:

*І йду, і бреду по коліна в лободу
А до тої дівчини, що хороша на виду.
Ой ходімо, Ганно,
Товарові даймо
З зеленої лободи
Да й поженеш до води* (Укр. нар. пісні, 1978: 247).

Вирощуванням лікарських рослин і використанням їх для лікування займався перший фармацевт у Київській Русі *Прохор Лобода*. Під час голоду цей святий лікар робив чудеса. З лободи він випікав хліб (звідси й прізвище його) (Ваше здоров'я, 1997: 8). Відтоді й увійшли в мовлення наших пращурів похідні слова, що сформували такі назви страви, як: *лободяник* – хліб з лободою, *лободянка* – страва з лободи, (СУМ, 1974: 536).

Здебільшого цю рослину українці сприймають як бур'ян чи поживну траву для птаства й тварин, а також як своєрідну й рятівну траву в пору комуністичних голодоморів 1932-1933, 1946-1947 років: *Голодний мор косив дорослих і дітей, – згадує Іван Дерев'яно. – Тоді я сам ледь не сконав, найвищий*

«рубаниців». Можуть спитати: що ж то за наїдок? Звичайна тирса: кукурудзяні качани без зерна товчуть у ступі, змішують з **лободою** і печуть так звані коржацики. Мені ж випало пережити їх аж двічі. Я й досі не можу наїстися хліба...

Ледь вижили. А тут і новий голод не забарився. Весна 1946 року була спекотна, без дощів, з пиловими бурями. Того року майже увесь хліб вивезли державі. Коли ж селяни-хлібороби почали голодувати, до колгоспу надійшла «сталінська допомога» – соняшникова макуха. Ходив і я за нею до комори. Видали мені на сімох їдців аж... четвертинку круга. Поки дійшов додому, половину з їв. Від сорому не знав, куди очі подіти.

Багатьох моїх односельців врятували ховрахи та наша річка Гайчур. У ній водилося багато молюсків. Люди приходили до річки і збирали їх. Вдома висипали проти сонця. Згодом молюски відкривали стулки, тоді їх варили і споживали. Вони нагадували вареники. Ховрахів смажили – це був делікатес! Не забували і про «традиційну» селянську їжу – **лободяники** (Спокута, 2008: 470-471).

Етимологію вищенаведеного антропоніма стверджує і Павло Чучка: **Лобода**: Лобода – козацький полковник (1597); гор. *Loboda Ferencz* – Мукачів (1664); кр. *Seman Loboda* – с. Якуб'яни (1772); п-ще Loboda – Криниця на Лемк (1787). Від назви найпоширенішого виду буряну лобода (Чучка, 2005: 343).

Згодом цей антропонім використовували майстри художнього слова як художній образ і як певна особистість в історії України:

В хаті жив старий рибак.

Він називався Лободою.

Но давніх літ то був козак,

Знакомий з Польщею, з Москвою.

Ходив не раз і за Дунай,

І туркові взнаки удався:

І там крутий його нагай

Над бусурманами зивався... (Руданський, 1972: 373)

К а с и л ь д а

Але ж там Наливайко Северин

І Лобода Грицько з січовиками,

Алицарів таких не просто, кажуть,

І в цій Речі Посполитій навіть (Черкасенко, 1991: 683).

Як художній засіб ця лексична одиниця зрідка трапляється в контексті поетичних творів наших сучасників, надаючи їй певного смислового значення:

Здрастуй, совісте, перевтілена,

ми сьогодні з тобою самі,

і душа переможно-зцілено

запеклася в солоній сльозі.

Високосні роки перевіяли

Від половини, сміття й лободи (Поклад, 2006: 5).

Гукає Сава до Микити,

Що спить на купі лободи:

— Подяку хочеш заробити?
Піди коня мого знайди!
Той потягнувся вайлувати:
— Я спочиваю як-не-як.
Ти ж, як не будеш турбувати,
Заробиш в мене сто подяк! (Ребро, 2000: 165).
Галасують малюки:
Хочуть знати друзі,
Хто знайшовся в лободі,
Хто у кукурудз (Ребро, 2000: 265).

У художніх творах історичної тематики досліджувана лексема конкретизує реальну особу певної епохи: *Наказний гетьман запорожців Григорій Лобода та старший ресстрових козаків Ян Оришовський вирішили захопити замок раптовим нападом. Під прикриттям гуляй-городів козаки пішли на штурм* (Терлецький, 2018: 242).

Цю мовну одиницю останнім часом з легкої руки Олеся Гончара використовують у заголовках критичної періодики і засобів масової інформації, як-от: *Геть Володьку Лободу з трибуни!*» (Бористен, 1992: 28); *«Дух Володьки Лободи чадить і нині...* (Завгородній, 1997: 1); *Нащадки Володьки Лободи не відступають* (Заремба, 1999: 2).

Таке негативне ставлення до художнього образу Володьки Лободи, викликане його егоїстичними, кар'єристськими помислами, яскраво висвітленими Олесем Гончаром у діалозі Орлянченка з Миколою Баглаєм у романі «Собор»:

І, здивувавши Баглая, раптом випалив без зв'язку з попереднім, що переходить на інший завод. На той, де в цех заходять у білих халатах, де спецхарчування одержують... Годі, не бажася він більше газами отруюватись на металургійному.

— *На крутий ідеши поворот, — зауважив Микола.*

— *Тобі це дивно чути? — нахилився до нього Орлянченко. — Ти певне, сподівався і в мені знайти іскринку героя? Гай-гай, її нема. Все менше таких, у кому вона є. Риба шукає, де глибше, а наш брат, де ліпше... Я ж із тих, кого тільки помани куди-небудь у режимний цех на соліднішу зарплату та на спецхарчування...*

— *Можна подумати, що ти голодний...*

— *Ні, ситий. Але хочу ще ситнішим бути... І хіба один я такий? Людина — звучить гордо? Це наш чинодер Лобода звучить гордо? Ха-ха! Скажи йому — «Ти звучиш гордо» — він перший розреготється, вважатиме, що його розігрують...*

— *А от на заводі він, кажуть, добре починав.*

— *Отож, починав! Але є така штука — наркотик владолюбства, героїн кар'єризму... Його тільки раз вхопи — і пропав... Жадобою влади — тільки цим його очі й блищать. Рідного батька за кар'єру проміняє, собор отой розвалить, аби тільки на щабель вище піднятися. Ідеали? Чхати йому на твої ідеали! Влада йому, побільше влади! А спитай, для чого? Та щоб іще вище стрибнути! І скільки таких... Сьогодні він начальник цеху, завтра директор, а там уже*

цілиться сісти на главк. Нащо тобі, чоловіче, той главк? Більше клопотів, швидше інфаркт – і вся пісня!.. Але ж як воюють! Отам битви – не на життя, а на смерть. Невидимі, кабінетні, а втім такі, де пощади нікому нема: або ти переможець, або ти розчавлена жертва... (Гончар, 1988: 68–69).

То ж і не дивно, що саме такий образ партійного керівника не міг не збурити керівні органи радянської влади, про що свідчить публікація Валентина Чемериса:

...Вашим романом, шановний Олесь Терентійовичу, не задоволені дніпропетровські товариші... В очах [П.Ю.Шелеста – А.П.] наче огні іскорки майнули – іронізує, чи що? – Вони вважають, що це просто наклеп на партійне керівництво. Взагалі, там якийсь Лобода... Що таке лобода? Бур'ян! А Ви... таким бур'яном партійне керівництво обзиваєте? (Чемерис, 1987).

У статті «Олесь Гончар і компартійна номенклатура: до витоків конфлікту» В. Пашенко викриває причину такого обурення високопосадового влади, яка не забарилась організувати «всенародний осуд» твору Олесь Гончара «Собор»: «Головним артилеристом» став перший секретар Дніпропетровського обкому партії, член Політбюро ЦК Компартії України О. Ватченко. Він виявився сумлінним виконавцем волі політичного керівництва, яке його вмilo використало за рахунок не лише суворої партійної дисципліни, а й тому, що основний негативний образ роману, **Володька Лобода**, досить влучно «списаний» з деяких штрихів біографії дніпропетровського «юшкоїда» (Пашенко, 2007: 90).

У щоденниковому записнику Олесь Гончар до найменших деталей розкриває, конкретно з кого змальовано типовий образ високопосадового Володьки Лободи:

22.11.1984

Помер гонитель «Собору» (Ватченко О.Ф. – В. Г.). Кажуть, ще в минулу п'ятницю помер, а досі не ховають, хоч сьогодні вже четвер, – ждуть В. В. [Щербицького], який зараз перебуває в Румунії, на з'їзді їхньої Компартії.

Отже, не стало...

Знати б, чи хоч коли-небудь мучили його докори сумління?

І водночас із ним не стало Андрія Євменовича Лисенка: товариша його парубоцьких літ. Обидва родом із Зачіплянки, чи то пак Ломівки. Андрій Євменович був, по-моєму, порядною людиною.

23.11.1984

Подзвонили з Верх. Ради, запрошують на похорони. Сказав, що я й так його не забуду, до віку.

Не забуду, які чорні громи летіли з найвищої «гори» на той нещасний собор!

Розповідали дніпропетровці, який переполох було вчинено якоїсь там ночі, коли вже за північ пролунав у вертушках осатанілий від алкоголю й злоби голос намісника всевладного нео-Потьомкіна:

– Дзвоню з Москви! З квартири Леоніда Ілліча! (піді перевір). Як ви там із «Собором»? Все нуняється? Відкрити по ньому повний вогонь! Бити на знищення! – (У війну цей земляк мій, здається, був артилеристом). Навіть у «Зорю» прямо редакторові переляканому подзвонив: – Підключити робітничий клас!

Організувати відгуки гніву! А журналістів, що виступили за «Собор», повиганяти з партії негайно (що й було зроблено)...

Досі згадують дніпропетровці ті кошмарні дні сваволі і тиску, залякувань та цькувань... Скільки чесних людей безневинно потерпіло за «Собор»? І скільки було руйначів, засліплених пристрастю браконьєрською, осоловілих від ненависті, здичавілих від розлюченості, жадаючих помсти... І тільки душам найсвітлішим, найдалекогляднішим дано було зрозуміти, що «Собор» — невмирущий.

А найхимерніше, що ми з ним, як запевняє Шура (сестра), навіть якісь далекі родичі між собою. По якихось троюрідних чи чотириюрідних тітках кам'янських та лемківських. Мабуть тільки Шура ще й пам'ятає цей родовід...

Ось така іронія долі. Дерево народу єдине, а з нього такі різні виростають (Гончар, 2008: 32).

Анатолій Погрібний у виступах на українському радіо, розвінчуючи кар'єризм партійних керманів, емоційно акцентував на тому, що **Володька Лобода** — істинний герой того часу! (Укр. радіо, 4.04.1998 р.) і виводив його на чисту воду в періодиці: *Сумно, панове патріоти... Все апелюємо та апелюємо до Володьок Лобод, і більше дивимося вгору, аніж на самих себе та навколо себе... На чиновників же руського роду, перефразую І. Вишенського, не надійтеся — нема у них спасіння. Потрібні, отже, національні службовці усіх рівнів за національним духом, потрібні патріоти, потрібна українська влада, з якою у нас буде й спільна національно-мовна мета (Погрібний, 1997: 2).*

Типовий образ нищівників української топоніміки та історичної пам'яті про звитяжців січеславського краю подає Олекса Вусик у памфлеті «Лишаї»:

Коли дивишся на карту України, складається враження, що Верховна Рада колишнього УРСР уподовж 70 років нічого не робила, тільки перейменовувала, перейменовувала, перейменовувала... А за кожним отим Володарським, Дніпродзержинським, Кіровським, Комсомольським (останніх аж 33 в Україні!) стояла здебільшого історична назва, споконвічне найменування, дане населеному пункту нашими предками. Ось Вам конкретний приклад. Було на Дніпропетровщині село Грушівка, де на власній пасіці доживав свої останні роки лицар запорозького козацтва Іван Сірко. Під час будівництва Каховської ГЕС Грушівку знесли з дніпровських плавнів на пагорб, бо внизу мала розлитись каховська калюжа (пам'ятаєте трагічну «Поему про море» О. Довженка?). Так ось, Грушівку знесли, і якийсь «Володька Лобода» запропонував назвати село на горбі... ну, ясна річ, Ленінським. Щоб і в пам'яті нащадків не лишилось отієї Сіркової Грушівки (Вусик, 1997: 8).

Висвітливши детально провладні прихоті комуністичних діячів, Володимир Сіренко в листі до Олеся Гончара висловив підтримку й перспективу розвитку боротьби українського народу за справедливість, свободу й незалежність:

Я вірю, що вічно буде на Землі український народ, вічно стоятимуть собори, і не буде дурнів, держиморд, висуваниців — отієї лободи, що пнеться вверх, прагнучи заглушити все добре, що посіяне людством, нашими предками. Вірю, що й небо буде над нами чисте, озонне, і навкруги буде озон. До цього ми йдемо,

заради цього живемо на нашій священній козацькій землі, боремось зі злом, не думаючи про себе, не озирюючись боязливо назад (Сіренко, 2005: 34).

До сучасних кар'єристів-перевертнів належить і відома скандальна українська співачка Світлана Лобода та її продюсер Нателла Крапивіна, які нині живуть і працюють у Росії. Світлана Лобода ще в пору своєї діяльності в Україні не відзначалася прихильністю до її державотворчих процесів, зокрема й щодо збільшення пісенного наповнення державною мовою в засобах масової інформації, про що свідчить публікація народного артиста України Анатолія Матвійчука: *55 українських виконавців та музичних гуртів не підтримали та засудили ініціативу міністра культури України В'ячеслава Кириленка, що стосується проекту закону про внесення змін до Закону України «Про телебачення і радіомовлення».*

Згідно з законом, частка пісень державною мовою має становити не менше 75% від загального обсягу пісень українських авторів чи виконавців.

Серед підписантів документів, які вважають закон «популістським кроком» є ... Світлана Лобода» (Матвійчук, 2016: 6).

Не приховують вони своєї «любові до України» й тепер, але вже з ідеологічних висот Кремля: *В России мы со Светой чувствуем себя «своими». Естественно, с нами дружат, нас принимают, но сначала много лет не хотели принимать. Только после выхода песни «К черту любовь» Лобода стала в России «своей», –* подытожила продюсер Лободи Нателла Крапивіна (Продюсер 2019). Більше того, до своїх «кчортолюбовных» псевдохудожніх пісень екзальтована співачка вирішила додати свій оголений типаж на смакування прихильників її пісенноеротичного мистецтва, про що йдеться в інформації «Лобода показала глядачам Москви свої голі фото»: *«Вечер отличился рядом высокотехнологических эффектов, а также внезапным появлением обнаженной Лободы на большом экране.*

Так поп-певица, которой довольно скоро после родов удалось вернуть прежнюю физическую форму, в качестве материала для визуализации использовала снимки своей откровенной фотосессии, на которых прикрыла обнаженную грудь руками (Лобода, 2019).

То ж не випадково, враховуючи властивості цієї рослини, діячі української культури її назву використовували для конспірації як псевдоніми: **Лобединцев** П.Г., псевд. *Лобода*; **Куцяк** П., псевд. *Лобода*; **Лемешко** В.П., псевд. *Лобода* (Дей 1969 : 492-495); **Могильницький** Антін, псевд. *Лобода* (Белей, 1997: 30), або ж навпаки, приховуючи своє прізвище псевдонімом іншої номінації чи зберігаючи його основу: **Лобода** (Пашківська) **Стефанія** Матвійвна, псевд. *Крапивіна*; **Лободич** Василь, псевд. *«Нещасний» Василько*; **Лободовський** М.Ф., псевд. *Лобода* (Дей, 1969: 497; Енцикл. сучасн. Укр., 2010: 577).

У сучасному українському анторопоніміконі найпоширенішою є словотвірна форма: *Лобода*, на основі якої утворилися похідні прізвиська за допомогою суфіксів: **-ач**: *Лободач* (Енцикл. сучасн. Укр., 2010: 576); **-ін/ин-ськ** (а) *Лободзінська*, *Лобозинська* (Енцикл. сучасн. Укр., 2010: 576-577); **-енк(о)**, **-ин**: *Лободенко*, *Лободин* (Глуховцева, 2011 : 23; Реєстр, 1995: 70); **-ич**: *Лободич*

(Енцикл. сучасн. Укр., 2010: 576; Енциклопедія, 2003: 1373); **—ов—ськ(ий)**: *Лободовський* (Енциклопедія, 2003: 1374; Словник, 2002: 214); **—юк**: *Лободюк* (Глуховцева, 2011: 23; Словник, 2002: 214); **—як, —ян**: *Лободяк, Лободян* (Словник, 2002: 214).

Серед носіїв цього прізвища в історії України маємо славних представників в і с ь к о в о ї с п р а в и, як-от: *Лобода Григорій* (р.н. невід. — травень 1596) — гетьман повстанського війська 1594-1596 рр.; *Лобода Андрій Автономович* (1916-1965) — військовик. Повний кавалер ордена Слави (1945-двічі, 1946); *Лобода Василь Якович* (1924-1945) — військовик. Повний кавалер ордена Слави (1944 — двічі, 1945 — посмертно); *Лобода Тимофій Тимофійович* (1922-1994) — військовик. Герой Радянського Союзу; о б р а з о т в о р ч о г о м и с т е ц т в а: *Лобода Віктор Миколайович* (1911-1992) — живописець; *Лобода Володимир Вікторович* (1943) — живописець, графік, скульптор, поет; *Лобода Іван Іванович* (1926) — живописець. Заслужений художник УРСР; *Лобода Людмила Анатоліївна* (1945) — живописець, графік; *Лобода Тарас Іванович* (1961) — живописець; *Лобода Ариадна Миколаївна* (1919) — архітектор; н а у к о в ц і в: *Лобода Андрій Митрофанович* (1871-1931) — український фольклорист, етнограф і літературознавець; *Лобода Микола Іванович* (1894-1941) — освітній діяч, суспільствознавець. У 1941 році заарештований і без суду розстріляний. У справі 1936 реабілітований 1989 р.; *Лобода Василь Васильович* (1936-2000) — мовознавець; *Лобода Володимир Васильович* (1950) — математик; *Лобода Михайло Васильович* (1940) — лікар-педіатр, курортолог; *Лобода Наталія Степанівна* (1954) — гідролог; *Лобода Олександр Андрійович* (1976) — фізико-хімік; *Лобода Петро Іванович* (1956) — матеріалознавець; *Лобода Світлана Миколаївна* (1973) — фахівець із галузі соціальних комунікацій; *Лобода Юлія Іванівна* (1927) — біохімік; *Лободюк Валентин Андрійович* (1935) — доктор технічних наук; *Лобозинська Софія Миколаївна* (1978) — економіст; *Лободовський Михайло Федотович* (1841-1919) — письменник, перекладач, етнограф. Заслужені артисти України: *Лобода Борис Іванович* (1939) — артист розмовного жанру; *Лобода Ігор Іванович* (1945) — співак. *Лободзинська Ірина Олександрівна* (1989) — спортсменка міжнародного класу. *Лободич Роман* (1893) — церковний діяч УГК (Енцикл. сучасн. Укр., 2010: 571-577).

Висновки

Отже, маємо сталі тенденції в характеристиці назви цієї древньої рослини, що уособлює й донині позитивні та негативні властивості, які спостерігаємо в функціонуванні української антропонімії. То ж мусимо глибоко вникати в історію свого власного прізвища, його родового дерева та оцінки носіїв у минулому й сучасному житті, ретельно дбаючи про честь і шану, аби не бути вироком, перевертнем, зрадником у пам'яті багатостраждальної історії українського народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Белєй Л.О.** Українська літературно-художня антропонімія кінця XVIII-XX ст. АДД. Ужгород, 1997. 40 с. 2. **Бористен.** Літературно-публіцистичний часопис. Дніпропетровськ, 1992, № 7. 3. **Ваше** здоров'я. 1997. № 3. 15 січня. с. 8. 4. **Вусик О.** Лишай.

Памфлет. *Літературна Україна*. 1997. 15 травня. 5. **Геть** Володьку Лободу! *Бористен*. 1992. № 7. 6. **Глуховцева К. Д.**, Глуховцева І. Я., Леснова В. В. Словник прізвиськ жителів Луганщини: у 2 т. / за ред. проф. К. Д. Глуховцевої. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. 388 с. 7. **Гончар** Олесь. *Собор. Твори в семи томах*. Київ: «Дніпро», 1988. Т. 7. 8. **Дей О. І.** Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI – XX ст.). Київ: Вид-во «Наукова думка», 1969. С. 492-495. 9. **Енциклопедія сучасної України**. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. Т. 17. 10. **Енциклопедія українознавства**: в 11 т. / гол. ред. В. Кубійович. Львів, 1993-2003. Т. 4. 1600 с. 11. **Завгородній О.** Дух Володьки Лободи чадить і нині. *Літературна Україна*. 1997. 23 січня. 12. **Заремба В.** Нашадки Володьки Лободи не відступають. *Січеславський край*. 1999. № 14 (серпень). 13. **Кравченко Л. О.** Прізвиська Лубенщини. Київ: «Факт», 2004. 198 с. 14. **Лобода** показала глядачам в Москві свої голі світлини [22.01.2019] URL: <https://ukr.prozoro.net.ua/bez-rubriki/loboda-pokazala-zritelyam>. 15. **Матвійчук А.** Кров людська не водиця, або дещо про війни в інформпросторі. *Українське слово*. 2016. № 14 (6-12 квітня). 16. **Олесь** Гончар і Придніпров'я. До 90-річчя з дня народження та 40-річчя видання роману «Собор». Автор-упорядник С.М.Мартінова. Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2008. 58 с. 17. **Панцьо С. Є.** Лемківщина. Тернопіль, 1995. С. 110. 18. **Поклад** Наталка. Здрастуй, совісте... *Літературна Україна*. 2006. 6 липня. 19. **Пашенко В. О.** Олесь Гончар і компартійна номенклатура: до джерел конфлікту. *Український смисл*. Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2007. № 1/2. 20. **Погрібний А.** Про мистецтво дозування та одну очікувану раду. *Літературна Україна*. 1997. 13 березня. 21. **Продюсер** Лободи оприлюднила скандальну заяву про Україну [09.01.2019] URL: <https://hyser.com.ua/community/406875-prodjuser-lobody-sdelal>. 22. **Ребро П. П.** Козацькі жарти. *Вибрані твори в 5-ти томах*. Том 3. Запоріжжя: «Хортиця», 2000. 396 с. 23. **Реєстр** Війська Запорозького 1649 року / Підготував до друку О.В.Тодійчук та ін. Київ: Наукова думка, 1995. 24. **Руданський** Степан. Пісні, приказки, байки, небилиці, спів. Твори в 3-х томах. Том І. Київ: Наукова думка, 1972. 547 с. 25. **Сабадан І. В.** Формування української ботанічної номенклатури. Ужгород, 1996. 347 с. 26. **Савицький** Володимир. Полин, лобода – справжня біда. *Ваше здоров'я*. 1998. 25 липня. 27. **Сіренко В.** Велика зона злочинного режиму. Про переслідування та репресії українських інакомудців у 70-80 роках минулого століття. Дніпропетровськ: «Пороги», 2005. 273 с. 28. **Сміються**, плачуть солов'ї... : 36. укр. нар. пісень про кохання / Упоряд. С. Г. Пушик. Київ: Молодь, 1988. 128 с. 29. **Спокута**. Голодомори на Запоріжжі (1921-1922, 1932-1933, 1946-1947 рр.). Статті, документи, спогади. Альманах, № 8-9. Запоріжжя: «Дніпровський металург», 2008. 521 с. 30. **Словник** прізвиськ: практичний словозмінно-орфографічний (на матеріалі Чернівеччини). Чернівці: «Букрек», 2002. 424 с. 31. **СУМ** : Словник української мови: В 11 т. К., 1974. Т. IV. 536 с. 32. **Терлецький В.** Книга Сили. Воля. Львів: Кальварія, 2018. 336 с. 33. **Українські** народні пісні в записах Осипа та Федора Бодянських. Київ: Наукова думка, 1978. 424 с. 34. **Чемерис В.** Інтимна зустріч... *Літературна Україна*. 1987. 11 грудня. 35. **Черкасенко С. Ф.** Поезія. Драматичні твори. *Твори : В 2 т. Т. 1*. Київ: Дніпро, 1991. 891 с. 36. **Чернець** Прохор Лободник. Українське радіо. 14.07.2013. 37. **Чучка П.** Прізвиська закарпатських українців: Історико-етимологічний словник. Львів: Світ, 2005. 704+XLVIII с.

REFERENCES

1. **Beley, L.O.** Ukrayinska literaturno-khudozhnya antroponimiya kintsya XVIII-XX st. ADD. Uzhhorod, 1997. 40 s. 2. **Borysten.** Literaturno-publitsystychnyy chasopys. Dnipropetrovsk, 1992, № 7. 3. **Vashe zdorovya.** 1997. № 3. 15 sichnya. s. 8. 4. **Vusyk, O.** Lyshayi. Pamflet. Literaturna Ukrayina. 1997. 15 travnya. 5. **Het Volodku Lobodu!** Borysten. 1992. № 7. 6. **Hlukhovtseva, K. D.,** Hlukhovtseva I. YA., Lyesnova V. V. Slovnyk pryzvyshch zhyteliv Luhanshchyny: u 2 t. / za red.. prof. K. D. Hlukhovtsevoyi. Luhansk: Vyd-vo DZ

«LNU imeni Tarasa Shevchenka», 2011. 388 s. 7. **Honchar**, Oles. Sobor. Tvory v semy tomakh. K.: «Dnipro», 1988. T. 7. 8. **Dey**, O.I. Slovnyk ukrayins'kykh psevdonimiv ta kryptonimiv (XVI–XX st.). K.: Vyd-vo «Naukova dumka», 1969. S. 492–495. 9. **Entsyklopediya** suchasnoyi Ukrainy. K.: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2010. T. 17. 10. **Entsyklopediya** ukrayinoznavstva: v 11 t. / hol. red. V. Kubiyovych. L'viv, 1993–2003. T. 4. 1600 s. 11. **Zavhorodniy**, O. Dukh Volodky Lobody chadyt i nyini. Literaturna Ukrainya. 1997. 23 sichnya. 12. **Zaremba**, V. Nashchadky Volodky Lobody ne vidstupayut. Sicheslavskyy kray. 1999. № 14 (serpen). 13. **Kravchenko**, L.O. Prizvyshcha Lubenshchyny. K.: «Fakt», 2004. 198 s. 14. **Loboda** pokazala hlyadacham v Moskvі svoji holi svitlyny [22.01.2019] Retrieved from <https://ukr.prozoro.net.ua/bez-rubriki/loboda-pokazala-zritel'nyam>. 15. **Matviychuk**, A. Krov lyudska ne vodytysya, abo deshecho pro vyiny v informprostorі. Ukrayinske slovo. 2016. № 14 (6–12 kvitnya). 16. **Honchar**, Oles i Prydniprovyia. Do 90-rychchya z dnya narodzhennya ta 40-rychchya vydannya romanu «Sobor». Avtor-uporyadnyk S. M. Martynova. Dnipropetrovsk: ART-PRES, 2008. 58 s. 17. **Pants**, S.YE. Lemkivshchyna. Ternopil, 1995. S. 110. 18. **Poklad**, Natalka. Zdrastuy, soviste... Literaturna Ukrainya. 2006. 6 lypnya. 19. **Pashchenko**, V.O. Oles Honchar i kompartiyna nomenklatura: do dzherel konfliktu. Ukrayinskyy smysl. Dnipropetrovsk: Vyd-vo DNU, 2007. № 1/2. 20. **Pohribnyy**, A. Pro mystetstvo dozuvannya ta odnu ochikuvanu radu. Literaturna Ukrainya. 1997. 13 bereznya. 21. **Prodyuser** Lobody opryludnyla skandalnu zayavu pro Ukrainu» [09.01.2019] Retrieved from <https://hyser.com.ua/community/406875-prodjuser-lobody-sdelal>. 22. **Rebro**, P.P. Kozatski zharty. Vybrani tvory v 5-ty tomakh. Tom 3. Zaporizhzhya: «Khortytsya», 2000. 396 s. 23. **Reyestr** Viyska Zaporozkoho 1649 roku / Pidhotuvav do druku O. V. Todiychuk ta in. K.: Naukova dumka, 1995. 24. **Rudanskyi** Stepan. Pisni, prykazky, bayky, nebylytsi, spivy. Tvory v 3-kh tomakh. Tom I. K.: Naukova dumka, 1972. 547 s. 25. **Sabadash**, I. V. Formuvannya ukrayinskoyi botanichnoyi nomenklatury. Uzhhorod, 1996. 347 s. 26. **Savytskyi**, Volodymyr. Polyn, loboda – spravzhnya bida. Vashe zdorovya. 1998. 25 lypnya. 27. **Sirenko**, V. Velyka zona zlochynnoho rezhymu. Pro peresliduvannya ta represiyi ukrayinskykh inakodumtsiv u 70–80 rokakh mynuloho stolittya. Dnipropetrovsk: «Porohy», 2005. 273 s. 28. **Smiyutsya**, plachut soloviyi... : Zb. ukr. nar. pisen pro kokhannya / Uporyad. S. H. Pushyk. K.: Molod, 1988. 128 s. 29. **Spokuta**. Holodomory na Zaporizhzi (1921–1922, 1932–1933, 1946–1947 rr.). Statti, dokumenty, spohady. Almanakh, № 8–9. Zaporizhzhya: «Dniprovskyy metalurh», 2008. 521 s. 30. **Slovnyk** prizvyshch: praktychnyy slovozminno-orfohrafichnyy (na materialі Chernivechchyny). Chernivtsi: «Bukrek», 2002. 424 s. 31. **SUM** : Slovnyk ukrayinskoyi movy: V 11 t. K., 1974. T. IV. 536 s. 32. **Terletskyi**, V. Knyha Syly. Volya. Lviv: Kalvariya, 2018. 336 s. 33. **Ukrayinski** narodni pisni v zapysakh Osypa ta Fedora Bodyanskykh. K.: Naukova dumka, 1978. 424 s. 34. **Chemerys**, V. Intymna zustrich... Literaturna Ukrainya. 1987. 11 hrudnya. 35. **Cherkasenko**, S.F. Poeziya. Dramatychni tvory. Tvory : V 2 t. T. 1. K.: Dnipro, 1991. 891 s. 36. **Chernets** Prokhor Lobodynyk. Ukrayinske radio. 14.07.2013. 37. **Chuchka**, P. Prizvyshcha zakarpat-skykh ukrayintiv: Istoryko-etymolohichnyy slovnyk. Lviv: Svit, 2005. 704+XLVIII s.

Поповський Анатолій Михайлович – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри мовної підготовки, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ; просп. Гагаріна, 26, Дніпро, 49005, Україна.

E-mail: mail@dpuvs.in.ua

<http://orcid.org/0000-0001-9171-0961>

Popovskiy Anatolii Mykhailovych – Doctor of Philology, Professor, Department of Linguistic Practice, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs.; Gagarin Av., 26, Dnipro, 49005, Ukraine.

Надійшла до редакції 28 лютого 2019 року